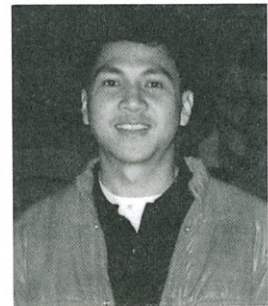

แล้ว...จะโทษใคร

* พ.ต.บุษยะ พิชัยจุมพล

"...โลกคือชีวิตที่มารวม ๆ กันแล้วทำให้เกิดปัญหาการดำรงชีวิต มีปัญหาทั้งตามธรรมชาติ มีปัญหาทั้งที่มนุษย์ทำขึ้นมาผิดธรรมชาติ มันก็มีปัญหาทั้งส่วนตัวและส่วนรวมผูกพันกัน สรุปแล้วโลกนี้มันไม่ใช่อะไรรึอื่น โลกนี้คือกลุ่มแห่งปัญหาซับซ้อน ยิ่งเหยิงสาบไม่ออก แล้วมันอยู่กันได้อย่างไร เมื่อเรามีหน้าที่ที่จะต้องยังอยู่ในโลกนี้ จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ซึ่งเต็มไปด้วยปัญหาดังกล่าวแล้ว เราจะต้องอยู่ท่ามกลางปัญหาโดยไม่ต้องเป็นอันตราย ไม่ต้องถูกกระทบกระเทือนด้วยปัญหา จะเรียกว่ามีชีวิตอย่างศิลปะหรือไม่ ? ใคร ๆ ก็ต้องยอมรับว่าถ้าอยู่ได้ดี มันก็ต้องเก่งมาก ขนาดเป็นยอดของศิลปะเลยทีเดียว...."

ข้อความข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งจากการบรรยายธรรม เรื่อง "ศิลปะสำหรับการมีชีวิตอยู่ในโลก" โดยหลวงพ่อกุฑธาส ซึ่งล้วนมีประเด็นที่นำคิดทั้งสิ้น คือ

๑. โลกมีปัญหามากมาย ซับซ้อน ยิ่งเหยิง สาบไม่ออก

๒. สาเหตุปัญหาของโลก เกิดจากการดำรงชีวิต

ร่วมกันของชีวิตที่มารวม ๆ กัน

๓. ปัญหาดังกล่าวมีทั้งปัญหาตามธรรมชาติ

และปัญหาที่มนุษย์ทำขึ้น

* เลขานุการภาควิชาการบริหารงานบุคคล คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : บธ.ม.
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

๔. ปัญหาต่างเกิดขึ้นในทุกระดับ ทั้งระดับส่วนตัวและส่วนรวม โดยมีลักษณะผูกพันกันแยกกันไม่ออก

๕. เมื่อเราเกิดมาแล้ว จะต้องดำรงชีวิตอยู่ในปัญหาให้ได้และให้ได้เท่าไรก็ยิ่งดี

๖. มนุษย์ต้องมีศิลปะในการดำรงชีวิต

ปัญหาของเรา (มนุษย์) ก็คืออะไร หรืออย่างไร คือ ศิลปะแห่งการดำรงชีวิต และ (เรา) จะทำอย่างไรเพื่อให้การดำรงชีวิตของเราเป็นไปอย่างมีศิลปะ ปัญหานี้หลวงพ่อกุฑทาสก็ได้บรรยายและให้ข้อคิดที่นำคิดในเชิงธรรมประยุกต์ สรุปได้ว่า *"ความงามของแต่ละคนที่ประพฤติกระทำอย่างถูกต้อง จะเป็นความงามของสังคม เมื่อรวมกันแล้วก็จะเป็นโลกที่งดงาม ขอให้ท่านทั้งหลายร่วมกันสร้างสังคมและโลกให้งดงามกันเถิด"*

ธรรมะข้างต้นล้วนเป็นพุทธปรัชญา ที่เป็นสัจธรรม ซึ่งหากผู้ใดเข้าใจ/เข้าถึงอย่างแท้จริง มากเพียงใด ย่อมสามารถจะพบแนวทางในการดำรงชีวิตอย่างมีศิลปะได้ดีมากเท่านั้น เพราะธรรมะแห่งพุทธศาสนา คือ แสงสว่างแห่งปัญญา ทำให้มนุษย์รู้อย่างเข้าใจ และเข้าถึงธรรมชาติของมนุษย์และสรรพสิ่งที่มาอยู่รวม ๆ กัน มีพฤติกรรมร่วมกันสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ยิ่งเมื่อจำนวนประเภท และชนิดของสมาชิกมากและหลากหลายขึ้น ปัญหาที่ยิ่งทวีความซับซ้อน ยิ่งเหยิง สางไม่ออก ซึ่งการแก้ปัญหานี้ทางพุทธศาสนานั้นพระพุทธเจ้าทรงเน้นถึงต้นเหตุโดยให้แก้ให้ถูกต้องตรงที่ต้นเหตุของปัญหา ปัญหาหนึ่งจึงจะจบสิ้นไปอย่างแท้จริง เพราะหากแก้ที่ผลของปัญหา

หรือที่ปลายเหตุเท่านั้น ก็ยังคงเหลือ"เชื้อร้าย" ของต้นเหตุที่ยังแฝงอยู่และพร้อมจะสร้างปัญหาเก่าต่อไปหรือก่อเป็นปัญหาใหม่อื่น ๆ ตามมาอย่างไม่รู้จบสิ้น

หลักพุทธศาสนาที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ การเชื่อในเรื่องของกรรม ดังนี้

- เชื่อในกรรมหรืออาจกล่าวได้ว่า หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมนั่นเอง
- เชื่อในผลของกรรมหรือผลสืบเนื่องจากพฤติกรรม
- เชื่อว่าบุคคลมีกรรมเป็นของตนหรือที่เรียกว่า ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว อันเป็นผลสืบเนื่องจากกรรม/การกระทำของบุคคลนั้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลัก ๒ ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง ต้องการแสดงให้เห็นถึงการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน (*พฤติกรรมองค์กร*) ของสังคมไทย ที่ถูกกล่าวกันว่า เป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา ซึ่งหากเราคนไทย เป็นชาวพุทธที่แท้จริง ก็คงจะมีการคิดหรือกระบวนการคิด การกระทำ การแก้ปัญหาตามหลักของพุทธศาสนา และหากเป็นเช่นนั้นจริงสังคมไทยคงจะอยู่กันอย่างสงบร่มเย็นเป็นสุขและประสบความสำเร็จร่วมกันในทุกด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และอื่น ๆ วัตถุประสงค์

ประการที่สอง คือ ต้องการเสนอแนวความคิดเชิงประยุกต์ โดยการนำพุทธปรัชญามาเป็นยุทธศิลป์ในการบริหารพฤติกรรมองค์กรทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล

(Individual) ระดับกลุ่ม (Group) และระดับองค์การ (Organization) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จของการบริหารองค์การขึ้นอยู่กับปัจจัยความสามารถของผู้บริหาร ๒ ด้าน คือ

๑. การบริหารเชิงระบบ คือ ระบบงานที่ออกแบบขึ้นอย่างเป็นทางการ (Formal) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารรู้และเข้าใจได้ชัด เช่น

- เป้าหมาย ที่ถูกกำหนดไว้ในลักษณะที่ชัดเจน
- โครงสร้างระบบงานที่ถูกออกแบบไว้จากแนวทางที่คิดว่าดีที่สุดเพื่อให้ไปถึงเป้าหมาย

๒. การบริหารเชิงพฤติกรรม คือ การจัดการพฤติกรรมการทำงานของคนในองค์การทั้งหมด ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อเป้าหมาย ภายใต้พฤติกรรมองค์การ ซึ่งมีธรรมชาติ แห่งความละเอียดอ่อน ซับซ้อน ยุ่งเหยิง ผู้บริหารไม่อาจสามารถรู้และเข้าใจได้ชัดเจน นับเป็นยุทธศิลป์ของการบริหารตามสถานการณ์ และเป็นบทพิสูจน์ความสำเร็จของผู้บริหาร

หลักการบริหารพฤติกรรมองค์การ : ทุกองค์ประกอบในองค์การ ทั้งในส่วนของการงาน (ทั้งงานระดับองค์การ และงานย่อย) และส่วนของคน (ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับองค์การ) นั้น ทุกองค์ประกอบและทุกระดับต่างมีความสัมพันธ์เป็นสิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมซึ่งกันและกันอย่างแยกไม่ออก ไม่ว่าจะเป็นในลักษณะส่งเสริมและ/หรือสนับสนุน ทั้งทางตรงและ/หรือทางอ้อม อันจะก่อให้เกิดพฤติกรรมได้ทั้งในลักษณะที่พึงประสงค์ และ/หรือไม่พึงประสงค์ ดังนั้น ในการวิเคราะห์

ปัญหาขององค์การนั้น จึงไม่สามารถแยกพิจารณาทีละอย่างได้ หรือไม่อาจนำความรู้ หลักการ หรือทฤษฎีแต่ละเรื่องแต่ละด้านมาใช้โดยตรง แต่จะต้องอาศัยความรู้ที่มีอยู่เป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณาและวิเคราะห์ปัญหาทุกแง่มุมทุกองค์ประกอบ ซึ่งต่างมีผลมีอิทธิพลต่อกันและกัน

จะเห็นว่าหลักการบริหารพฤติกรรมองค์การมีแนวคิดและแนวทางที่สอดคล้องกับหลักของพุทธศาสนา ผู้เขียนในฐานะผู้สอนวิชาพฤติกรรมองค์การ ได้กล่าวกับนักศึกษาเสมอว่า ทุกสิ่งในโลกนี้อยู่ในสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทุกอย่างเกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วก็จะดับไป และผลของมันเป็นไปได้ทั้งทางสร้างสรรค์ และ/หรือ การทำลายล้าง คนรุ่นใหม่มีความสามารถมีอัจฉริยภาพ แต่ต้องรู้จักค้นหาและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้องจึงจะสามารถนำความสามารถและอัจฉริยภาพนั้นมาถ่ายทอดออกเป็นผลงานอย่างเป็นรูปธรรมได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าคนรุ่นใหม่ค้นหาและพัฒนาตนเองได้แล้ว เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถและอัจฉริยภาพ เป็นคนฉลาดแต่หากขาดความดี/จิตสำนึกแห่งคุณธรรมแล้วจะเป็นอย่างไร อัจฉริยภาพภายในซึ่งมีความสามารถพร้อมจะนำออกมาใช้นั้น จะได้ทั้งการสร้างโลกให้งดงามหรือการทำลายล้างอย่างน่ากลัว ดังนั้นคนรุ่นใหม่จะต้องทั้งฉลาดและดี (ซึ่งตรงกับปณิธานของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตของเราที่ว่า "บัณฑิตต้องถึงพร้อมด้วยคุณธรรม และ คุณวุฒิ" เพราะทั้งคุณธรรมและคุณวุฒิเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับคนรุ่นใหม่ที่จะอยู่ได้อย่างประสบความสำเร็จและมีชีวิตทั้งดงามมีความสุข และถ้าใครเป็นคนชั่วง่ก่ดสักนิดก็จะเห็นต่อไปอีกด้วยว่า

คุณธรรมก็จะต้องมาก่อนคุณวุฒิ) คนรุ่นใหม่จะต้องสามารถอยู่ได้ในสภาพของปัญหาต่าง ๆ ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่คนรุ่นใหม่จะต้องตระหนักในจิตสำนึกเสมอว่า เราจะไม่สร้างหรือพยายามหลีกเลี่ยงที่สุด ที่จะเป็นผู้สร้างปัญหาให้กับตนเองและสังคมเสียเอง เพราะในการอยู่ร่วมกันนั้น ทั้งในแง่ของพฤติกรรมและแง่ของพุทธศาสนา จะเห็นว่ามีความเป็นไปได้สูงเหลือเกินที่ทุกคนทุกชีวิตทุกสิ่งจะเป็นต้นเหตุหรือมีส่วนร่วมในการสร้างปัญหากับกันทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่พฤติกรรม มีการระบุชัดเจนว่า ทุกองค์ประกอบต่างมีผลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่อกันและกัน ซึ่งพฤติกรรมไม่ว่าจะเกิดขึ้นในระดับใด ย่อมมีผลสืบเนื่องเป็นทั้งผลที่ดี เป็นที่น่าพอใจ หรือส่งผลเสียหายเลวร้ายอย่างยิ่งก็เป็นไปได้เช่นกัน

คนเราจะสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้องสมบูรณ์ และสามารถดำรงชีวิตของคนไม่ให้เป็นปัญหาได้นั้น ผู้เขียนใคร่ขอนำหลักการเชิงพฤติกรรมและพุทธปรัชญามาเสนอเป็นแนวความคิด คือ

๑. คนจะต้องเข้าใจ ธรรมชาติ ของตนเอง ของผู้อื่นและสิ่งอื่น ๆ เช่น เราก็ค้น เขาก็ค้น สัตว์ก็มีชีวิต พืชก็มีชีวิต ล้วนมีพื้นฐานธรรมชาติของความต้องการเหมือนกันทั้งที่จำเป็น (Need) และไม่จำเป็น (Want) แต่ก็สำคัญในแง่พฤติกรรม เพราะถ้าเลือกได้ ทำได้ ทุกชีวิตจะเลือกสิ่งที่คิดว่าดีที่สุด คือ สร้างความพอใจสูงสุด (Max. Satisfaction) ให้กับตนเองเสมอ ดังนั้นจะเห็นว่า ทุกชีวิตมีพื้นฐานหลักเดียวกันแต่จะมีรายละเอียดของความต้องการ รวมทั้งมีวิธีการคิด/รูปแบบการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งความ

ต้องการต่างกัน

๒. คนจะต้องเข้าใจและยึด ธรรมชาติ เป็นแนวทางในการพิจารณาความเหมาะสมในสิ่งที่ตนต้องการ รวมทั้งวิธีการเพื่อให้ได้มาว่า ความต้องการและวิธีการที่จะทำนั้น เป็นการตอบสนองความสุขของตนจริงหรือไม่ และความสุขนั้น วิธีการนั้น มีผลกระทบใครถึงขั้นเดือดร้อนหรือไม่

ตัวอย่างสถานการณ์ต่อไปนี้ เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ดูราวจะเป็นปัญหาประจำชาติ หรือแทบจะกล่าวได้ว่า เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ ในชีวิตประจำวันของคนไทย ซึ่งสถานการณ์ตัวอย่างนี้จะทำให้เราได้เห็นและเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นว่า พฤติกรรมที่พึงประสงค์ อันก่อให้เกิดผลดีทั้งตงามต่อตนเอง ต่อสังคม หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อันก่อให้เกิดผลร้ายกระทบ ต่อสังคม ต่อตนเอง อาจสร้างและ/หรือป้องกันและ/หรือควบคุมแก้ไขได้อย่างแท้จริง ต่อเมื่อมีความเข้าใจธรรมชาติของตนเอง ผู้อื่นและสิ่งอื่น ๆ และเข้าใจการนำธรรมะมาเป็นหลักในการตัดสินใจเลือกสร้างพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมที่สุดตามสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นเท่านั้น

ตัวอย่างสถานการณ์ "พระพุทธศาสนาเสื่อม.....?"

คนไทยโดยเฉพาะชาวพุทธจำนวนมากมีความรู้สึกหรือบางคนอาจถึงกับเชื่อว่า "พระพุทธศาสนาเสื่อมหรือเริ่มจะเสื่อมแล้ว" เช่นกรณีที่มีพระสงฆ์ (คนที่เข้าไปบวชเป็นพระสงฆ์) มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อความเป็นพระสงฆ์ เช่นมีสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาวกับสตรี ทุกครั้งที่

เกิดเหตุการณ์ทำนองนี้ขึ้น ที่เห็นชัดเจนคือคนไทยโดยเฉพาะชาวพุทธมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นในลักษณะของความไม่พอใจในรูปแบบต่าง ๆ บางครั้งกลายเป็น ปัญหาที่รุนแรง ลูกหลานเป็นข่าวใหญ่โตถึงระดับประเทศระดับชาติ เป็นผลให้ภาพพจน์ของพุทธศาสนาเสียหายเสื่อมศรัทธาไม่เฉพาะในประเทศแต่ขยายวงออกไปถึงต่างประเทศ

หากถามว่า ปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต ในปัจจุบัน แล้วก็จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตนั้น เราจะแก้ไข และ/หรือป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เหล่านี้กันอย่างไร ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเสื่อม....ไปจริง ๆ (ที่ว่าเสื่อม..ในที่นี้ หมายถึงเสื่อมไปจากประเทศไทย..เพราะจริง ๆ แล้วเนื้อแท้ของพระพุทธศาสนา คือ พระธรรมอันเป็นสัจธรรมที่อย่างไร ก็ไม่มีวันเสื่อม) คำตอบของคำถามนี้อาศัยความเข้าใจ "ธรรมชาติ" และ การเข้าถึง "ธรรมะ" มาเป็นแนวทาง ได้โดยให้ท่านลองตอบคำถาม ต่อไปนี้ก่อน

๑. ท่านรู้จักและเข้าใจธรรมชาติของตัวท่านเองในฐานะที่เป็น(มนุษย์)คนไทย มีลักษณะพื้นฐานความคิดและพฤติกรรมแบบไทย ๆ มากน้อยเพียงใด

๒. ท่านรู้จักเข้าใจธรรมชาติของผู้อื่นในฐานะที่เป็น(มนุษย์) คนไทย มีลักษณะพื้นฐานความคิด และพฤติกรรมแบบไทย ๆ มากน้อยเพียงใด

๓. ท่านรู้จักและเข้าใจธรรมชาติของบุคคลผู้ที่บวชเป็นพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ หรือคน ๆ หนึ่งมากน้อยเพียงใด

๔. ท่านมีใจที่เป็นกลาง หรือเป็นธรรมในการพิจารณาตัดสินปัญหามากน้อยเพียงใด

หลังจากที่ท่านถามตัวเอง ตอบตัวเองด้วยความซื่อสัตย์แล้วพบว่า ท่านไม่มีคุณสมบัติทั้ง ๔ ข้อข้างต้น โดยเฉพาะข้อ ๔ ผู้เขียนก็ขอแนะนำให้ท่าน ผ่าน/ทิ้งบทความนี้ไปได้เลย แต่หากพบว่าท่านมีคุณสมบัติดังกล่าว โดยเฉพาะข้อ ๔ ก็ให้ท่านเปิดใจพิจารณาคำถามข้อ ๕ ต่อไปนี้ โดยใช้คุณสมบัติข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ ของท่านด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๕. ท่านในฐานะที่เป็นคนไทย และเป็นชาวพุทธคนหนึ่ง ท่านมีส่วนส่งเสริมและ/หรือสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นโดยทางตรงและ/หรือทางอ้อมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของพระสงฆ์ต่าง ๆ อย่างไรบ้าง (พูดง่าย ๆ ก็คือ ท่านเป็นส่วนใดหรือในจุดใดของต้นเหตุของปัญหาอย่างไร)

หากท่าน.. หรือมีอีกหลาย ๆ ท่านที่สามารถตอบได้ว่ามีส่วนส่งเสริม/สนับสนุนโดยทางตรง/ทางอ้อมอย่างไรแล้วจะเป็นบทพิสูจน์ได้ว่าท่านมีคุณสมบัติครบตั้งแต่ข้อ ๑ ถึงข้อ ๔ อย่างแท้จริง และผลที่ตามมาก็คือ เมื่อเราพบว่าเราเองคือต้นเหตุ หรือส่วนหนึ่งของต้นเหตุในส่วนใด ก็ย่อมเป็นการง่ายที่เราจะดับเหตุที่ตัวเรา (เพราะการแก้ปัญหาดิ ๆ ที่เกิดจากเราและเราเข้าใจย่อมง่ายกว่าไปพยายามค้นหาต้นเหตุของปัญหาจากคนอื่นแล้วไปพยายามอธิบายชักจูงให้คนอื่นเข้าใจและแก้ปัญหาด้วยความตั้งใจจริงและเต็มใจจริง) ซึ่งหากแต่ละคนค้นพบ เข้าใจและแก้ไขโดยเริ่มที่ตนเอง พฤติกรรมของทุกคนก็จะเป็นรูปแบบที่พึงประสงค์ตามต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคมส่วนรวมซึ่งกันและกัน

ผู้เขียนเคยนำตัวอย่างสถานการณ์นี้ไปประกอบ

การสอน และการบรรยายต่าง ๆ เสมอ ซึ่งถึงจุดนี้แล้ว จะมีคำถามที่มักจะเลือกถาม เด็กหน้าตาใส ๆ (แน่นอนว่าจะเป็นผู้หญิง) ว่า "ตั้งแต่เกิดมา.. จนโตเป็นสาวทุกวันนี้ เป็นเด็กผู้หญิง) ว่า "ตั้งแต่เกิดมา.. จนโตเป็นสาวทุกวันนี้แล้ว ถามจริง ๆ ... ขอให้ตอบตรง ๆ ว่า ... "เคยมีความสัมพันธ์อะไรกับพระบ้างหรือเปล่า..." เด็กบางคน หลายคนก็ทำหน้าตาเหวอเหวอ เหมือนเป็นโรคเอ๋อขึ้นมากระพริบตาแล้วก็ตอบเบา ๆ (ไม่ค่อยมั่นใจนัก) ว่า ... "ไม่เคยค่ะ..." แต่ก็ก็มีหลายคนเหมือนกันก็ตอบออกมาชัดเจนหน้าตาเฉย (ด้วยความมั่นใจ) ว่า.. "เคยค่ะ" แล้วก็มีการอธิบายขยายความต่อว่า ... "เช่นทำบุญใส่บาตรในะ" ถามต่อว่า เวลาคนไทยเราใส่บาตรพระเราจะเออะอะไรใส่ แน่นอนก็คือ ธรรมชาติของคนไทยจะเลือกอาหารที่สดใหม่และดีที่สุดที่หาได้ เพื่อถวายพระด้วยความรู้สึกที่เคารพบูชา ใครสูงเท่าใด ก็จะทำให้ถวายสิ่งที่ดีที่สุดเท่านั้น... คงไม่มีคนไทยคนไหนเอาอาหารเก่าเหลือกินเมื่อวานมาใส่บาตรพระตอนเช้าแน่ ๆ

ย้อนกลับไปพิจารณาด้านพระสงฆ์ (ผู้ชายที่บวชเป็นพระสงฆ์) เราคงต้องยอมรับว่า อย่างไรเสีย พระสงฆ์ก็คือมนุษย์ธรรมดาหรือมองให้ลึกไปอีก ก็คือมนุษย์ผู้ชายธรรมดาที่มาบวชเป็นพระสงฆ์ หลายคนมีความตั้งใจจริงที่จะมาบวชเพื่อศึกษาเพื่อเข้าใจถึงธรรมะแห่งพุทธศาสนาอย่างแท้จริง กล่าวได้ว่าพระสงฆ์ทุกรูปจะเสมือนมี ๒ ภาคในตัว ภาคที่หนึ่ง คือ เป็นผู้ที่มีความตั้งใจ และจะปฏิบัติให้สมกับความเป็นพระสงฆ์ ส่วนภาคที่สอง คือ เป็นมนุษย์ที่มีธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ปุถุชนทั่วไป มีความรู้สึก มีความต้องการพื้นฐานเช่นเดียวกับมนุษย์ทุกคน พร้อมทั้งจะมี

พฤติกรรมตอบสนองความต้องการ ต่าง ๆ ของความเป็นมนุษย์ได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากสิ่งเร้าเกิดขึ้นรุนแรงและสิ่งแวดล้อมสนับสนุน เป็นใจ (ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา)

ในภาคที่หนึ่งของความเป็นพระสงฆ์พระพุทธเจ้าทรงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนและกล่าวเสมอว่า การปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ (ให้สังเกตว่าใช้คำว่าปฏิบัติธรรม มิใช่ศึกษาธรรม) ต้องเข้าถึงธรรมชาติ จะเข้าถึงธรรมชาติได้ต้องมีสมณะ คือ เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายเป็นพื้นฐานสำคัญของความสำเร็จในการปฏิบัติธรรม ดังจะเห็นว่ามีพระสงฆ์หลายรูปที่ออกบวชและไปปฏิบัติธรรมในสถานที่ที่ท่านเลือกแล้วว่าสงบเงียบเป็นธรรมชาติ อันเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตอย่างสมณะ เพื่อความสงบอย่างแท้จริง เช่น บณยอดเขาในป่า ในถ้ำ เป็นต้น

แต่ก็มีพวกเรา ชาวพุทธผู้แสวงหาสัจธรรม ต้องการพบพระสงฆ์ที่น่าเคารพบูชาเป็นที่พึ่งทางใจ เมื่อไปพบพระสงฆ์ในสถานที่ห่างไกลก็เลื่อมใสศรัทธาเฝ้าเวียนไปเวียนมาด้วยความรู้สึกซาบซึ้งในคำสอนของท่าน (พระสงฆ์) รูปนั้น และนี่ก็มักจะกล่าวได้ว่า คือ จุดเริ่มต้นของความพลาด ซึ่งอาจกล่าวว่า โดยไม่เจตนา (โดยอ้อม) ที่ชาวพุทธผู้นั้น/กลุ่มนั้น เริ่มส่งเสริม/สนับสนุนให้พระสงฆ์รูปนั้นที่กำลังสั่งสมความเป็นภาคที่หนึ่งของความเป็นสงฆ์ เริ่มที่จะหันกลับและ/หรือสับสน สู่ภาคที่สองของความเป็นมนุษย์เช่นเดิม เมื่อท่านอยู่ของท่านรูปเดียวอย่างสงบมีอะไรก็ฉันอย่างนั้น ที่หลับที่นอนก็แค่นอนแค่นั้น เรียบ ๆ ง่าย ๆ แต่เมื่อมีญาติโยมลูกศิษย์ลูกหาเพิ่มขึ้น

นอกจากความสงบอันเป็นปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่งต่อพฤติกรรมการปฏิบัติธรรมจะสูญหายไปแล้ว ยังมีปัจจัย อื่น ๆ ที่เราซึ่งไม่เข้าใจธรรม..และธรรมชาติของพระสงฆ์อย่างแท้จริงจะมีส่วนสำคัญยิ่งที่จะทำให้พระสงฆ์เสียพระได้ (ถ้าเป็นคนเรียก "เสียคน"... เป็นพระสงฆ์ก็ควรจะเรียก "เสียพระ") เช่น การแย่งกันถวายเป็นอาหารรสเลิศ ชันเยียมแล้วกำขั้บท่านักหนาว่า ท่านต้องฉันของโยมให้ได้นะเจ้าคะ ... ของดี ๆ อร่อย ๆ ทั้งนั้น วันแรกท่านก็อาจจะฉันโดยไม่คิดอะไร แต่พอได้ฉันทุกวันแต่ของดี ๆ อร่อย ๆ พระสงฆ์ในภาคที่สองของความที่ยังเป็นมนุษย์ (คนที่ไม่ใช่แมว) ก็จะเริ่มติดในรสชาติที่ดีโดยไม่รู้ตัว หนักไปกว่านั้นมีการถวายเป็นรถยนต์ สร้างกุฏิ ติดแอร์ ถวายโทรทัศน์ ตู้เย็น และอื่น ๆ ด้วยเหตุผลที่เป็นเจตนาบริสุทธิ์จริง ๆ เช่น รถยนต์ก็อยากให้ท่านสะดวกสบายเวลานิมนต์ท่านไปเทศน์ หากท่านเทศน์ที่กุฏิ ญาติโยมเยอะ กุฏิเล็ก ๆ ก็ไม่เพียงพอ คนมากันเยอะ ท่านเทศน์ก็ลงเหนื่อยร้อนก็ร้อน สงสารท่านก็เลยติดแอร์ให้ท่าน กลัวท่านจะไม่ทันโลก ก็ถวายทีวี แกรมวีดีโอ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ (ทางโลก) สร้างความสะดวกสบาย แต่ความสะดวกสบายนั้นหากใครได้รับมากเท่าใด ก็จะต้องทุกข์ง่ายเท่านั้นเพราะสบายจนเคย และมีแนวโน้มเป็นพฤติกรรมสืบเนื่องจากเมื่ออยากได้อะไรก็ได้ ต่อไปเมื่อ อยากได้อะไรก็จะเอาให้ได้...ในที่สุดจะมีความเป็นไปได้สูงเหลือเกินที่พระสงฆ์ของคัมภีร์จะมีสัดส่วนความเป็นภาคที่หนึ่งลดน้อยลงไปทุกที ๆ ในขณะที่สัดส่วนความเป็นภาคที่สองเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยไม่รู้ตัวทั้งฝ่ายรับและ ฝ่ายให้ และหากจะคิดเล่น ๆ (แบบจริง ๆ) ต่อไปอีก คือ ถ้า

เพื่อผู้มีโยมผู้หญิงไป ๆ มา ๆ ด้วยความศรัทธา (จริง ๆ) เป็นประจำสม่ำเสมอ จนเกิดความคุ้นเคยสนิทสนม หากพิจารณาในแง่พฤติกรรมแล้ว หลักการเกิดพฤติกรรมกล่าวว่าพฤติกรรมเกิดขึ้นจากปัจจัยภายใน (คือความเป็นตัวของผู้ก่อพฤติกรรม) และปัจจัยภายนอก (สิ่งแวดล้อม ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนพฤติกรรม) ก็มีความเป็นไปได้สูงว่า พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ชาย มีปัจจัยภายในอันเป็นธรรมชาติของผู้ชายและความต้องการของผู้ชาย หากมีปัจจัยภายนอก ซึ่งสร้างความพร้อมสนับสนุนพฤติกรรมในการตอบสนองความต้องการแล้ว เพียงแวบเดียวของกระบวนการคิดตัดสินใจ มนุษย์ทุกคนก็อาจมีพฤติกรรมที่ผิดพลาดได้เช่นเดียวกันทุกคน

จากตัวอย่างสถานการณ์ดังกล่าว ผู้เขียนใคร่ขอเสนอให้พวกเราชาวพุทธและคนไทยทั้งหลาย ได้ตระหนักถึงจิตสำนึก บทบาท ความรับผิดชอบของตนเอง ที่มีตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะสรรหาคำพูดมาวิพากษ์วิจารณ์ โยนความผิดให้กันและกัน สังคมจะเลวร้ายลงไปเรื่อย ๆ คนที่เจ็บก็คือเราทุกคนที่อยู่ ในสังคมที่มันเลว ซึ่งก็คงต้องยอมรับกันแล้วว่าสังคมจะเลวก็เพราะทุกชีวิตที่มาอยู่ร่วมกันเป็นต้นเหตุร่วมกัน ป่วยการจะโทษผู้อื่นหรือกลุ่มอื่น หากมองโลกให้ดี ๆ จะพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่หนึ่ง เป็นกลุ่มที่เจตนาสร้างปัญหา กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่เจตนาแก้ปัญหามา แต่ขาดความเข้าใจธรรมชาติและเข้าใจไม่ถึงธรรมะ จึงทำให้รูปแบบวิธีการแก้ปัญหากลายเป็นปัญหาซับซ้อน สับสนจนสาหัสกันไม่ออก

อย่างไรก็ดีก็น่าจะกล่าวได้ว่า คนกลุ่มที่หนึ่ง (ซึ่งมีเจตนาสร้างปัญหา) น่าจะมีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มที่สอง (ที่เจตนาแก้ปัญหา) และน่าจะน้อยกว่ามากด้วย... ดังนั้น ถ้ามองโลกในแง่ดี ก็เรียกได้ว่าเราคงไม่สิ้นหวังในการที่จะร่วมมือกันอย่างน้อยที่สุดก็ขอให้เริ่มที่ตัวเราเอง เริ่มค้นหา ทำความเข้าใจธรรมชาติของตนเอง รู้จักตนเองให้ดีที่สุด มอบสิ่งที่ดี ๆ ให้กับตนเองตามที่ตนเองต้องการ เพื่อสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ แต่ก็อย่าลืมเข้าใจธรรมชาติ ความ

ต้องการผู้อื่น อย่าได้เบียดเบียนความสุขของกันและกัน รู้จักพอ รู้จักแบ่งปัน เมื่อใดที่มนุษย์เข้าใจตนเองและผู้อื่น มีธรรมะเป็นหลักยึดในการปฏิบัติพฤติกรรมที่ถูกต้อง พึงประสงค์ ต่างก็จะเป็นสิ่งแวดล้อมที่งดงามต่อกันและกัน และเมื่อนั้นสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายต่าง ๆ ก็จะได้ขึ้นอย่างมหัศจรรย์... แต่ ถ้าไม่เช่นนั้น...ก็คงต้องจบตรงพุทธปรัชญาที่ว่า "เวรกรรมมีจริง..."

...แล้ว...จะโทษใคร...!!

